

Dienen in ondersteunen

LANDELIJKE TOERUSTINGSDAG
VOOR DIAKENEN

12 SEPTEMBER 2009

OPENINGSWOORD

MATTHEÛS 18 VERS 23 T/M 35
Ds. A. KOT

LEZING

STICHTING CHRISTELIJKE
SCHULDHULPVERLENING
G. MULDER/J. VAN DELDEN

UITGAVE

GENERALE DIACONALE COMMISSIE
HERSTELD HERVORMDE KERK

Inhoudsopgave

Woord vooraf

Ds. A. Kot 3

Meditatie

Ds. A. Kot 5

Lezing Stichting Christelijke Schuldhelpverlening

Door Gerwin Mulder 14

Door Joop van Delden 23

Vragen en antwoorden

38

Tijdens presentatie gebruikte dia's

42

Woord vooraf

Ook dit jaar kwamen de diakenen uit het land weer samen in Lunteren. Het thema was 'Dienen in ondersteunen'. Het praktische gedeelte stond in het teken van schuldhulpverlening en we hebben het thema vanuit het Woord ingeleid vanuit de gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht.

Zo werden we weer opgescherpt en toegerust voor de taak die op de schouder rust. Dat is niet alle goed maar ook nodig. Er zijn vele diakenen die een nauwgezette ambtsopvatting hebben. Er zijn er echter ook die voortdurend aangespoord moeten worden om zich in te zetten in de dienst waartoe de Heere hen riep. En dan zijn er de diakenen die nog maar net en voor het eerst in het ambt staan. Zij hebben leiding nodig en kunnen daarvoor niet altijd terugvallen op medebroeders. En dan zijn er ook altijd broeders die zich van harte willen inzetten maar daartoe handvatten nodig hebben. Hoe het ook zij, we hebben allen voortdurend bezinning op de inhoud van ons ambt nodig. Laat me u vanaf deze plaats daarom mogen opwekken de landelijke dag zoveel mogelijk te bezoeken.

Ik beveel deze brochure van harte in uw aandacht aan. Neemen lees. Doe er uw winst mee. Laat het in uw gemeente merkbaar zijn of worden dat er diakenen van Godswege zijn. Op dat door uw dienst uw naaste geholpen en de Heere verheerlijkt zal worden.

*Ds. A. Kot
Voorzitter GDC*

Meditatie

door ds. A. Kot

Schuldhelpverlening

Mattheüs 18 vers 23 t/m 35.

Broeders,

Op deze dag is als thema gekozen 'dienen in ondersteunen'. In de voorbereiding voor vanmorgen heb ik in de Bijbel gekeken hoe vaak we dat woord 'ondersteunen' tegenkomen. Dat bleek in de Statenvertaling die ik voor me had in 27 teksten voor te komen, 26 in het Oude Testament en 1 in het Nieuwe Testament.

Dat is natuurlijk niet, dat voelt u wel aan, omdat dienen in ondersteunen alleen iets was voor de Oudtestamentische gemeente en dat dit voor de Nieuwtestamentische gemeente eigenlijk niet meer van belang is. Nee, de záák waar het om gaat komt in het Nieuwe Testament veelvuldig aan de orde. Wat betekent het woord 'ondersteunen' in de Bijbel eigenlijk?

Je zou kunnen zeggen dat ondersteunen, Bijbels gezien, zoveel betekent dat iemand op een ander leunt terwijl diegene hem ondersteunt. En, dat ligt er toch ook wel in, dan niet vluchtig of oppervlakkig, maar intens. Want het grondwoord dat in het Nieuwe Testament maar eenmaal is vertaald met 'ondersteunen' komt nog driemaal voor. Dan is het echter anders vertaald. De Heere Jezus heeft ooit eens gezegd dat *niemand twee heren kan dienen en dat je er maar één kunt 'aanhangen'*. Dat is hetzelfde woord. Ondersteunen of aanhangen. Dat geeft dan ook de intensiteit ervan weer. Het woord wordt dikwijls gebruikt in de Schrift om aan te geven dat de Heere Zijn volk ondersteunt. Wij hebben daar samen ook van gezongen uit de derde psalm. *'Ik lag en sliep gerust; van 's HEEREN trouw bewust, tot ik verfrist ontwaakte; want God was aan mijn zij, Hij ondersteunde mij, in 't leed dat mij genaakte.'* De Schrift geeft hoog op van die Goddelijke ondersteuning. Als ik denk aan Psalm 42 bijvoorbeeld, dan

staat daar het volgende. *‘De Heere zal hem ondersteunen op zijn ziekbed, in zijn krankheid verandert Hij zijn ganse leger’*. U weet dat misschien uit eigen ervaring of uit uw omgeving. Soms kan een ziekbed veranderen tot een grazige weide. *‘Hij doet mij nederliggen in grazige weiden’*. Als de Heere in de krankheid, in de ziekte, ons ganse leger, ons ganse ziekbed verandert met Zijn ondersteuning en Zijn vertroostende nabijheid.

We lezen in Psalm 145, om nog een voorbeeld te noemen, dat de Heere allen ondersteunt die vallen. En Hij richt op alle gebogenen. En Paulus zegt tegen de gemeente van Thessalonica *‘En wij bidden u broeders, vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen’*. Ja, de Schrift spreekt zelfs over zalig worden als een ondersteuning tot behoudenis. Daar strekt de Heere Zijn handen, als ik het zo mag zeggen, reddend uit naar zondaren en dan mag een arm en ellendig zondaar zich door Goddelijke genade daaraan vastklampen en steunen op de gerechtigheid van Christus.

U voelt wel aan, als het om ondersteunen gaat, dan is dat in de Schrift een breed woord en het bevat ook een breed terrein. Ik zei al, dat woord mag dan niet vaak voorkomen in het Nieuwe Testament, maar de zaak zelf wel. Op de voorgaande toerustingsdagen, die we aan deze plaats hielden, hebben wij verschillende keren over deze zaken nagedacht. Bijvoorbeeld uit Mattheüs 25 waar wij lezen van het gebod om eten te geven aan hongerigen en drinken te geven aan dorstigen, vreemdelingen te herbergen, naakten te kleden, zieken en hen die in de gevangenis zijn te bezoeken. Dit zijn allemaal voorbeelden van ondersteuning. We hebben gehoord van de barmhartige Samaritaan, hoe hij zich ontfermd heeft over de man die gewond was aan de weg naar Jericho. Allemaal praktische voorbeelden van ondersteuning. Maar er zijn er meer.

We hebben vandaag in de praktische lezing gekozen voor schuldhulpverlening, en daar willen wij in deze bezinning ook bij aansluiten. We zullen ongetwijfeld in de volgende lezing horen van de

indrukwekkende cijfers die laten zien hoeveel gezinnen er zijn die een schuldenlast hebben, om allerlei oorzaken. Wij zullen ook wel horen wat de oorzaken daarvan zijn. Het behoort tot de taak van een diaken om voelhorens te ontwikkelen, om deze probleemgezinnen op het spoor te komen. Diaconie is niet iets passiefs maar iets actiefs, zodat er ook geholpen kan worden. Er moet immers uitgedeeld worden naar dat elk van node heeft. Maar nood dient zich niet altijd duidelijk zichtbaar aan. Geen passieve houding, maar een actief speuren naar deze situaties behoort tot het ambt van de diaken.

Dat kan bijvoorbeeld door het diaconaal huisbezoek dat ook wel eens aan deze plaats aan de orde is geweest. Dit is echter allemaal nog niet zo eenvoudig, dat actief opsporen. Een mens loopt niet met zijn armoede te koop, ook in onze gemeenten niet. En het valt voor een gezin echt niet mee om te erkennen dat er een grote schuldenlast is en dat men zich in een situatie bevindt waar men zelf niet uit kan komen. Een gezin komt dan ook in een negatieve spiraal terecht, waardoor de problemen zich alleen maar opstapelen. Dat uit zich misschien op hele andere manieren zodat wij aan geen schuldenlast denken, terwijl dit laatste toch de verborgen oorzaak van de problemen kan zijn. En dan is het nodig om vanuit de diaconie een open klimaat te scheppen in de gemeente, waardoor mensen het aandurven aan te kloppen bij de diaconie en een gesprek met diakenen over hun persoonlijke situatie niet uit de weg gaan.

Van tijd tot tijd iets publiceren in het kerkblad zou een mogelijkheid kunnen zijn of een keer een diaconaal onderwerp op een gemeentevond, om juist ook deze dingen onder de aandacht te brengen. Naarmate er meer mensen, ook in het midden van onze gemeenten, ermee in aanraking komen, kan het van belang zijn om preventief te werk te gaan. Voorkomen is immers beter dan genezen.

Wat zou de diaconie aan bewustwording in deze problematiek kunnen doen bij gemeenteleden? Weliswaar zou het kunnen zijn dat zo'n schuldenlast, die financiële problemen, door allerlei andere

zaken veroorzaakt worden, maar misschien moeten we toch wel in de eerste plaats de vinger leggen bij een mens zelf. Door eigen schuld in financiële problemen gekomen, bijvoorbeeld door niet met geld te kunnen omgaan en noem het allemaal maar op. Maar juist ook dat verhoogt de drempel nog des te meer om er mee naar de diaconie te gaan om hulp.

Het past diakenen naast deze mensen te gaan staan en ons er niet boven te verheffen en er niet op neer te zien vanuit de hoogte, maar om te zien hoe wij een helpende hand kunnen bieden, hoe wij de gezinnen op orde krijgen. Wat kunnen en moeten mensen in zo'n geval zelf doen? Wat kan een overheid eventueel nog doen? En waar kan een diaconie misschien nog bijdragen geven?

De geschetste houding, broeders, is ook wel Bijbels te funderen. Wij hebben samen gelezen uit Mattheüs 18. Dit is een bekende gelijkennis. Het gaat daarin over een koning die rekening wilde houden, dus vereffening wilde houden, met zijn knechten. Hij liet ze kennelijk een voor een bij zich komen, en zo kwam er ook een dienstknecht bij deze koning die een grote schuld bij hem had, tienduizend talenten. Het is altijd lastig rekenen vanuit de Bijbelse gewichten en getallen naar nu, maar een verklaarder durfde het aan om toch te zeggen dat het in onze tijd wel ongeveer anderhalf miljoen euro kan zijn geweest. Het was dus bepaald geen kleine schuld, die deze dienstknecht bij zijn koning had. En toen deze man het niet had om te betalen, smeekte hij zijn koning om lankmoedig te zijn. De koning was met barmhartigheid over deze man bewogen en hij schold de schuld van zijn dienstknecht kwijt, dus volkomen kwijtschelding. Toen kwam deze man echter een mededienstknecht tegen, die hem honderd penningen schuldig was. Dat is vandaag de dag een paar euro. Nu goed, het is in ieder geval een geweldige schuld tegenover een erg kleine schuld. Maar die dienstknecht greep zijn mededienstknecht bij de keel en eiste onmiddellijke betaling. Van barmhartigheid was geen sprake, want toen ook deze man vroeg om lankmoedigheid, werd hij in de gevangenis gegooid totdat hij alles zou betaald hebben. U begrijpt dat die koning, toen hij hier-

van hoorde, vertoornd werd en alsnog betaling eiste van die onbarmhartige dienstknecht en hem in de gevangenis wierp totdat hij alles zou betaald hebben.

We moeten in deze gelijkenis letten op het verband wat hier ligt tussen barmhartigheid en schuldkwijtschelding of schuldhelpverlening. Wij mogen deze zaken niet van elkaar scheiden. Barmhartigheid heeft alles met dit onderwerp te maken. Het heet ook de gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht. Schuldhelpverlening is een daad van barmhartigheid, althans dat hoort zo te zijn. En daarmee betreden wij dan direct het terrein van een waar christen in het algemeen en van een diaken in het bijzonder.

In dit verband moeten wij nog wel iets opmerken. Wat was de reden dat de Heere Jezus deze gelijkenis vertelde? Wel, er was sprake van een gesprek tussen de Heere Jezus en Zijn discipelen. Dat gesprek ging niet zozeer over financiën maar dat gesprek ging over vergevingsgezindheid. Petrus had gevraagd: 'Hoe vaak zal ik mijn broeder vergeven als hij tegen mij zondigt?' Niet drie- of zevenmaal zoals Petrus misschien dacht. Maar de Heere zei: zeventig maal zevenmaal. Zo vaak Petrus, dat je de tel ervan kwijt raakt, geen maat, geen getal, onbeperkt en volkomen en bereidwillig en van harte. Dat gaat de Heere dan duidelijk maken met de gelijkenis die hij vervolgens uitspreekt.

Het moet ons ook niet ontgaan, dat als er hier gesproken wordt over de verhouding tussen enerzijds de koning en de knecht met grote schuld en anderzijds die knecht en zijn mededienstknecht met kleine schuld, dat de Heere ons dan confronteert met de verhouding tussen enerzijds God en mensen en anderzijds tussen mensen onderling.

Christus tekent de verhouding tussen God en mens en tussen mensen onderling. Onze toestand voor God wordt getekend in die eerste dienstknecht die een ontzaglijke schuld bij zijn koning had. Dan moeten wij vanmorgen toch eerlijk belijden dat wij, als het om God

gaat, niet maar anderhalf miljoen euro schuld hebben maar dat die schuld die wij bij de Heere hebben niet in geld is uit te drukken. Een schuld die wij op ons hebben geladen door onze diepe val in het paradijs in Adam en vervolgens ook door onze zonden van iedere dag in gedachten, woorden en werken. Onze zonden van bedrijf en onze zonden van nalatigheid. Een ontzaglijke schuld die wij alleen nog maar groter maken. Dan moet gezegd worden dat de vernederende waarheid van de mens buiten het paradijs is dat wij liefhebbers van ons zelf zijn geworden. En tegelijkertijd haters van God en de naaste. De Bijbel leert ons duidelijk dat er niemand is die goed doet, zelfs niet tot één toe. Dat onze keel een geopend graf is en slangenvensijn onder onze lippen is. Als wij vandaag buigen voor het Woord van de levende God, dan kunnen wij niet anders dan onszelf aanwijzen als goddelozen en vloekwaardigen. Wij hebben geen torenhoge schuld maar zelfs een hemelhoge schuld bij God en daar tegenover geen cent om te betalen. Onze beste werken zijn met zonden bevlekt en behoeven ook verzoening.

Maar, hoe is het nu met de waarachtige christen gegaan? Wel, je zou kunnen zeggen, hij leerde voor God zijn zonden inzien en zijn schuld erkennen, en hij leerde die betreuren voor Gods aangezicht. Hij draaide er niet meer om heen maar beleed na ernstig overleg zijn boze daden, en God nam die gunstig weg. De Heilige Geest Die dat alles werkte, leerde hem in de prediking ook zien op die weg ter ontko ming. Er mocht licht vallen over het werk en de persoon van Christus, Die in de plaats van de zondaar ging staan als Plaatsvervanger om de zonden weg te nemen, de schuld te betalen en de straf te dragen. Er mag in het Woord van God licht vallen over die grote en die hemelse Diaken, van Wie geschreven staat dat Hij niet gekomen is om gediend te worden maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen en een losprijs voor velen, tot betaling van de schuld.

En zo werd Christus, die grote Zondenvernieler en grote Schulduitdelger, door Zijn Vader naar deze aarde gezonden, in de wereld gezonden. Maar Hij kwam daar ook heel vrijwillig om de wil van Zijn Vader te volbrengen. Om de gegebenen van Zijn Vader los te

kopen uit de kaken van de hel en hen te bevrijden van de straf der zonden. En de Heilige Geest Die daar licht over deed vallen, werkte door in het leven van de overtuigde zondaar. Hij trok hem met koorden der liefde en bracht hem tot Christus, om hem met Hem te verenigen door het allerheiligste geloof. Toen werd de zondaar gerechtvaardigd op grond van dat verzoenende werk van Christus. Niet omdat Hij rechtvaardig was, maar hij werd rechtvaardig verklaard, op grond van de gerechtigheid van Christus. Zijn schuld werd weggenomen, en de volheid van Christus werd hem toegerekend. Toen mocht er ook met toepassing op zichzelf gezongen worden: *'De schuld Uws volks hebt G' uit Uw boek gedaan, ook ziet Gij geen van hunne zonden aan, Gij vindt in gunst en niet in wraak Uw lust, de hitte van Uw gramschap is geblust'*. Verlost van een hemelhoge schuld en een erfgenaam geworden van het eeuwige leven. Onverdiende zaligheid van mijn God genoten om te roemen in vrije gunst alleen. Hier kan gezongen worden: *'Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven, die van de straf voor eeuwig is ontheven'*. Wat is dat trouwens ook nu een bemoediging voor mensen die hiermee worstelen. Er is geen schuld zo groot of er is doen aan bij de bank de hemels. De gelijkennis die ons verkondigd wordt, leert ons dat die schuld van tienduizend talenten voor deze koning niet te groot was om te vergeven, hij schold het hem volkomen kwijt. Zo wil de Heere dat ook vandaag doen bij zondaren die in hun zonde en ellende tot Hem zich ter genezing wenden.

Maar dan ook dat andere. Is het dan denkbaar dat een mens die zoveel vergeven is, niet vergevingsgezind zou zijn naar anderen? Als ons maar werkelijk zoveel barmhartigheid is bewezen, als wij uit zulke grote nood en dood verlost zijn, als ons zo'n ontzaglijke schuld vergeven is, zou er dan ook bij ons niet de bewogenheid van het hart zijn om barmhartigheid te bewijzen aan onze naasten. De Heere heeft er ooit eens over gesproken dat ware liefde een gevolg is van vergeving. Die weinig vergeven is, die heeft weinig lief. En in deze gelijkennis wil de Heere dat ons ook leren. Hierin wordt ons bij wijze van onderwijs het tegenovergestelde getoond van wat had moeten plaatsvinden. Die dienstknecht was ontzaglijk veel vergeven en hoe

had hij nu met alle liefde en bewogenheid van zijn hart geheel bereidwillig moeten zijn om ook zijn mededienstknecht, die hem toch maar weinig schuldig was, van harte alles kwijt te schelden. Hij had moeten doen zoals aan hem geschied was.

Het slot van deze gelijkenis is ook zeer indringend. *'Alzo zal ook Mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft, een ieder zijn broeder zijn misdaden'*. Dit doet ons denken aan het volmaakte gebed dat de Heere Zijn discipelen heeft leren bidden. Daarin heeft Hij hen geleerd: *'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'*. We bidden daar eigenlijk of de Heere ons wil vergeven zoals ook wij anderen vergeven. 'gelijk ook wij.' Hoe zou dat dan voor ons zijn? Persoonlijk maar ook in ons ambtelijke werk, als de Heere met ons zou doen zoals wij met anderen doen. Als Hij zo barmhartig en vergevingsgezind voor ons zou zijn, zoals wij dat zijn voor anderen. Hier krijgen wij wel nadrukkelijk een spiegel voorgehouden. Wij moeten niet wegschuilen maar kijken naar deze schuldhulpverlening. Een mens die door genade weet heeft van Gods barmhartigheid en de vergeving in Christus, zal barmhartig en vergevingsgezind zijn jegens zijn naaste. Ook op het terrein van de hulpverlening met de bewogenheid van het hart. De Heere heeft gezegd: *'Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.'* Ook in de hulpverlening rondom financiële problemen waar het nu verder deze dag over gaat. Juist ook in het ambt van diaken. Hulp in het op orde brengen van het huishoudboekje wellicht. Of in het verlenen van praktische hulp op welke manier dan ook. Wellicht zelfs financiële hulp. Maar dan altijd vanuit het besef dat het bij ons is schuldhulpverlening. Ik wil maar zeggen dat wij zoveel minder doen dan dat Christus voor ons deed. Hij deed tenslotte niet alleen aan schuldhulpverlening. Het was bij Hem niet zo dat wij een beetje beter moesten leven, enkele zaken van ons bestaan op orde brengen en dat Hij daarbij een helpende hand bood. Dat Hij uiteindelijk de rest deed van wat wij niet konden. Nee, integendeel, Hij deed alles. En Hij deed het geheel voor een totaal machteloze en onwillige zondaar in zichzelf.

Daarom zingt de Kerk er ook van *'Niets uit ons maar alles uit Hem'*. Welnu, dan kunnen wij aan christelijke barmhartigheid slechts een klein beetje doen. Ter afspiegeling van wat Hij voor ons deed. Maar dan zullen we dat ook ruimhartig en graag doen opdat het bevel van Christus in ons leven ook handen en voeten krijgt. *'Doch gaat heen en leert wat het zij, Ik wil barmhartigheid en niet offerande.'* Hij voegt er dan ook als een voorbeeld Zijn eigen Middelaarswerk aan toe: *'Want Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering'*.

Dan hoeft een diaken die op het pad van de schuldhulpverlening terecht komt, niet met lege handen te gaan, niet praktisch maar ook niet wat het Woord betreft. Dan mag die praktische barmhartigheid ook samengaan met de troostrijke redenen waar het bevestigingsformulier van de diakenen over spreekt. Dan hoeft een diaken al helemaal niet met een mond vol tanden te staan. De Heere wil Zelf Zijn woorden in de mond van de diaken leggen en dan mogen wij degenen, die aan onze zorgen toevertrouwd zijn, over de aardse problematiek heen wijzen naar de grote Schulduitdelger, Die rijken ledig wegzendt maar armen met goederen vervult. Dan zijn onze mensen pas echt goed geholpen!

Lezing Stichting Christelijke Schuldhulpverlening

Door Gerwin Mulder

Hartelijk dank voor de uitnodiging, fijn dat wij iets mogen vertellen over ons werk en onze missie. Wat wij uiteindelijk graag willen doen is onze naaste, onze medemens die in de problemen zit, of sterker nog die in de problemen dreigt te geraken, te helpen.

Ik zal het eerste deel van de presentatie voor mijn rekening nemen. Daarna zal mijn collega Van Delden het woord voeren. U zult van mij vooral veel feitelijke informatie krijgen. Dat is veel, dat besef ik. Wij zijn van mening dat het noodzakelijk is om even confronterend een aantal cijfers weer te geven, om te laten zien wat er speelt op dit gebied.

Inleiding ds. Kot

Ds. Kot heeft de inleiding gehouden. Het waren woorden die ons uit het hart gegrepen waren. Als dit de basis is, waar u als diaken mee aan de slag gaat, zijn we met elkaar al een heel eind. Onze presentatie zal vooral praktisch ingevuld worden, omdat dominee Kot over het geestelijke deel wat gezegd heeft. Dat raakt elkaar enorm, het staat niet los van elkaar. We proberen met elkaar praktisch bezig te zijn. Dus voor uzelf, houdt die basis aan, zoals het ook uitgesproken is door de dominee.

Even voorstellen

Ik zal mij kort voorstellen. Mijn collega en ik zijn van de Stichting Christelijke Schuldhulp-preventie. Mijn naam is Gerwin Mulder en ik kom uit Elspeet. Daar ben ik lid van de Hersteld Hervormde Gemeente. Ik ben gehuwd en heb vier kinderen. In het dagelijks leven ben ik manager van het contactcentrum van Prominent en commercieel directeur van een christelijke uitvaartverzekeraar. Mijn wortels liggen al vijftien jaar in de financiële dienstverlening. Vanuit die financiële dienstverlening en vanuit die contacten met de

mensen zie je wat er echt speelt onder de duizenden mensen die we dan tegenkomen of die wij tegen kwamen in ons vakgebied. Mensen die echt in de problemen zitten.

Over SCS

Dan wat de stichting doet. SCS is op biddag 2006 opgericht. Bewust op zo'n dag, dat zult u wel begrijpen. De doelstelling van onze stichting is dat wij vanuit de Bijbel, dus met de Bijbel als uitgangspunt vrijwilligers (en wij zien u als vrijwilliger) ondersteuning bieden om preventief te gaan werken. Stichtingen op het gebied van schuldhulpverlening zijn er heel veel, ook wel christelijke. Stichtingen voor schuldhulppreventie zijn er minder. Wij willen ook geen schuldhulpverleners van u als diaken maken, dat is namelijk ook uw taak niet. Wij willen proberen om een soort antenne te ontwikkelen bij u als diaken, waardoor u op een gegeven moment problemen gaat signaleren. U moet ze niet gaan oplossen, want u bent geen professionele schuldhulpverlener. Dan gaan die paden elkaar kruisen. Maar u kunt het wel signaleren.

Bezoek aan de Tweede Kamer

Vorig jaar zijn we een dag naar de Tweede Kamer geweest. Op een gegeven moment zaten we bij de heer Nicolai van de VVD. Daar hebben we onze boodschap gedaan en verteld hoe christenen dit zien. Toen zei hij: 'Wat is de diaconie een geweldig mooi middel om achter dit soort problemen te komen. Dat huisbezoek, die gesprekken, die vertrouwensband'. Probeer dat eens voor uzelf goed vast te leggen: ziet u dat als middel? Zien gemeenteleden, de mensen waar u komt, dat aan u? Straalt u dat uit?

Samenwerking

De diakenen hebben natuurlijk een eigen verantwoordelijkheid. Dit is omschreven in het bevestigingsformulier bijvoorbeeld. Wat wij proberen is een stukje bewustwording te creëren. Wat doen wij, wat doet u als diaken? Doen we dat alleen bij christelijke mensen? Heb God lief boven alles en uw naaste als uzelf. Wat zal het mooi zijn als onze stichting, ook u, op deze wijze kan werken en bijvoorbeeld

niet christelijke mensen in aanraking kan brengen met het Woord. Dat zou uiteindelijk het hoogste doel moeten zijn van onze stichting. Wij proberen als stichting professionele hulpverleners en vrijwilligers met elkaar in contact te brengen. Niet elkaars werk overnemen maar met elkaar in contact te brengen. Zodat u op een gegeven moment weet welke paden u moet gaan bewandelen. En dat u daarbij coacht en dat u daarbij vanuit uw roeping geestelijke bijstand biedt. Dat is natuurlijk mooi, maar u hoeft het niet over te nemen. In de praktijk zien we dat diakenen ons soms bellen voor praktisch advies. In principe verlenen wij geen schuldhulp maar men heeft vaak een vraag of een probleem. Wij staan daarvoor open. U mag altijd contact opnemen om te kijken of wij u dan even verder op weg kunnen helpen. Onze stichting is een interkerkelijke stichting. Het bestuur dat we hebben bestaat uit iemand van de Gereformeerde Gemeente, Christelijke Gereformeerde Kerk, Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt en de Hersteld Hervormde Kerk.

Agenda

Eerst de introductie. Daarna de doelstelling van deze presentatie. Ook ga ik u wat feiten over schulden meegeven en we gaan het over de oorzaken van schulden hebben. Daarna neemt mijn collega het stokje over. Dan wordt het wat inhoudelijker en kijken we naar invloeden van de huidige crisis. Dan kijken we ook naar wat preventie is en wat uw taak als diaken is. Hoe kunt u de signalen als diaken oppakken en wat kunt u daarna doen? Dan doen we nog een vragenronde. Dat doen we na de pauze, zodat u in de pauze wat vragen op papier kunt zetten, maar u mag ze ook mondeling stellen.

Kerk en samenwerken

Wat we in de praktijk vaak zien, is dat veel kerken een eigen manier hebben van schuldhulpverlening of van schuldhulppreventie. Probeer van elkaar te leren als kerken, we zien dat bijvoorbeeld met diaconale platforms. Die zijn belangrijk. Bij dat soort platforms kunt u dan ook mensen uitnodigen, dus echt de professionals, om u te helpen of om u te ondersteunen. Een diaconaal platform zijn al in veel gemeenten opgericht; sommige kerken ontbreken daar echter.

We proberen daar een rol in te vervullen, om veel mensen bij elkaar te krijgen, zodat veel mensen van elkaar kunnen leren. Je moet er met elkaar over spreken. Openstellen, hoe gaat het bij jullie, hoe pakken jullie dit aan, hoe pakken jullie dat aan, hoe kunnen we samenwerken? Praktisch gezien: bij de Hersteld Hervormde Kerk zien we een kerkelijke gemeente maar dan ook nog eens een keer van omringende dorpen, waardoor je dan weer te maken krijgt met verschillende burgerlijke gemeenten. Die hebben ieder weer een eigen interpretatie van schuldhulpverlening. Dus dat maakt het niet makkelijker. Daarom is het belangrijk dat dit soort dagen een toerustend karakter hebben. Hoe ga je er mee om, wat kan ik van anderen leren, wat kan ik van professionals leren? Uiteindelijk is het de bedoeling dat een diaconaal platform in de hele breedte gaat samenwerken met die professionele instanties.

Doelstelling van vandaag

Als ik straks de cijfers noem, dan zou u bij uzelf te rade moeten gaan en u moeten afvragen wat er binnen uw gemeente of binnen uw wijk speelt. Ken ik die problemen of doe ik moeite om die problemen boven water te halen? Wat doe ik daaraan, hoe doe ik dat, of ik noem het maar niet, want stel je voor dat mensen zeggen dat zij een probleem hebben, wat moet ik dan? Het zijn geen dingen waar we ons voor hoeven te schamen, want we hebben er allemaal mee te maken. Dus als we hebben het over een taboe, dan heb je eigenlijk twee taboes.

Het ene taboe is dat van de mens die in de problemen dreigt te raken of mensen die in problemen zitten. Laten we eerlijk zijn, we lopen niet even naar buiten en schreeuwen door de megafoon: 'Mensen, ik zit in de financiële problemen, wie wil mij helpen?' Dat doen we niet! U zult het daarom boven water moeten halen, u zult het moeten vragen, kunnen signaleren. Kijk, als u op bezoek komt en de woonkamer ziet er perfect uit en er staat een mooie auto voor de deur en u krijgt twee koppen koffie met een dikke gevulde koek, dan lijkt het allemaal heel erg goed. Maar in de praktijk zien we dat juist die mensen die problemen hebben of juist die mensen die drei-

gen in de problemen te komen, dat geweldig kunnen camoufleren. Aan de ene kant zitten ze te wachten op hulp en aan de andere kant durven ze het niet te zeggen. Het is een beetje ver van mijn bed, houd het maar een beetje buiten, want stel je voor dat mijn familie of burens het weten. Toch zou je van elkaar mogen verwachten als gemeenteleden of als ambtsdragers, dat mensen uw hulp vragen en dat ze u vertrouwen. Dat ze weten, dat ze bij u terecht kunnen en dat ze een luisterend oor hebben. Dat is belangrijk, dat helpt om dat taboe te doorbreken. Men zal het niet zo snel zeggen en als men het gaat zeggen, dan zijn ze vaak zo ver dat hulp moeilijk is. Denk aan een uit huiszetting of gas, licht en water afgesloten..... Als we het iets eerder zouden weten, zou u veel makkelijker kunnen helpen. Maar u ziet dat deze mensen wachten tot het water letterlijk aan de lippen en soms zelfs over de lippen stroomt. Wat doet u als diaken, om dit te voorkomen? Durft u dat, kunt u dat, wilt u dat? Het is toch één van uw taken. We kijken bewust naar de preventieve kant, omdat als het preventief gebeurt, wij vaak ook veel beter kunnen handelen. Dus probeer het te voorkomen. Probeer uzelf vragen aan te leren, die u kunt stellen. Zo zijn er verschillende hulpmiddelen. Daar wordt straks op terug gekomen.

Verantwoordelijkheid

Wie zijn verantwoordelijk? We kunnen niet altijd stellen, dat iemand in de schulden komt door eigen schuld. Kijk naar de huidige economische situatie; je kunt zomaar op straat komen te staan en dat is lastig. Wat kun je doen, hoe kan ik helpen?

Feiten over schulden (cijfers)

Ik heb daarvoor verschillende bronnen geraadpleegd, één van die bronnen is bijvoorbeeld NVVK (Nederlandse Vereniging van Kredietbanken). Een grote vereniging, maar dan hebben we het alleen nog maar over de organisaties die daarbij aangesloten zijn. We hebben het hier over feiten die bekend zijn. Ook al waren ze niet bekend, welke mensen tobben ermee die er eigenlijk in dit rijtje horen te staan? Op dit moment zijn er 750.000 huishoudens met schulden. Dan bedoelen we problematische schulden, mensen die hun rekeningen niet meer

kunnen betalen. Hoeveel zitten er daarvan in uw gemeente? Weet u dat? 50.000 gezinnen moeten hulp vragen en begrijpt u goed, als mensen over dit onderwerp hulp vragen dan is het vaak te laat. Dan gaat men vaak de schuldsanering in. Men heeft gemiddeld 14 schuldeisers, dat varieert van postorderbedrijven tot telefoonmaatschappijen en banken. Daar kun je van alles bij verzinnen. 30% van alle gezinnen in Nederland heeft een lening of een doorlopend krediet. We hebben het hier dus niet over een hypotheek, maar we hebben het hier over een lening die men gebruikt, veelal voor consumptieve doeleinden: auto, caravan, boot. Het gemiddeld uitstaand bedrag is € 30.000, helemaal los van hypotheeken. Het geld is er dus niet meer, dat geld is dus weg. Denk eens aan die buurman met een nieuwe auto. Zonder mensen te veroordelen, maar probeer het eens in het juiste perspectief te plaatsen. € 17.700.000.000 aan openstaande leningen, Nederland is een spaarzaam land, maar we durven ook nog wel het een en ander te lenen. In de afgelopen 12 maanden is 26% van alle gezinnen achteruit gegaan. De financiële situatie is verslechterd. Dat is dus 1 op de 4! Weet u daarvan, weet u welke mensen dat zijn, die net op dat randje zitten?

We hebben nu ook voedselbanken. Helaas hebben we voedselbanken. Maar aan de andere kant is het mooi dat die banken er zijn, want er zijn mensen die daar gebruik van maken. Er zijn er verschillende en 60 daarvan hebben op dit moment tekort aan voedsel. Ga maar eens rondkijken! Ik zag een stukje van de voedselbank in de buurt van Rotterdam: die zijn gestopt met het uitdelen van voedsel. Ze hadden niet meer. Laten we eerlijk zijn, op je fiets stappen naar de voedselbank rijden en je fiets daar neerzetten, naar binnen gaan en met een doosje naar buiten komen, ik zou het niet graag doen! Op dit moment zijn er 18.000 bedrijven in Nederland met financiële problemen. Aan die bedrijven hangen werknemers. Wat zit daar dus aan potentiële probleemgevallen achter? Nu, maar ook in de toekomst?

Oorzaken van schulden

Er zijn natuurlijk heel veel oorzaken. De oorzaak ligt natuurlijk als eerste bij onze val in het paradijs. Dat is de geestelijke oorzaak, daar

heeft de dominee iets over verteld. Maar het is wel belangrijk om die er bij te betrekken. Aan de andere kant heb je een aantal praktische oorzaken. Wie spaart er nog op dit moment? Sparen? Mensen vinden het al fijn als ze normaal rond kunnen komen! Dat begrijp ik. Buffertjes voor de toekomst, moeilijk. In het verleden gaf ik leiding aan een organisatie met ongeveer 90 mensen. Als ik zag hoeveel mensen bij mij kwamen voor een voorschot! Ze weten daar ook prachtige verhalen bij te verzinnen. 'Ja, ik heb een verjaardag en wil niet graag geld van mijn spaarrekening afhaken, zou ik een voorschotje kunnen krijgen?' Toen hebben we tegen elkaar gezegd dat we dat soort mensen geen voorschotjes meer zouden geven, omdat mensen daardoor steeds verder in de problemen komen. Zo'n praktisch voorbeeld, mensen weten daar een verhaal om heen te draaien, maar uiteindelijk weet je gewoon dat ze geen geld hebben. Als de wasmachine stuk gaat hebben ze een probleem. Dat lossen ze ook wel weer op als we kijken naar de postorderkredieten. Het is een rolletje of cirkel waarin je terecht komt, dat kan niet anders.

Het leengedrag van consumenten is echt een oorzaak. Hoe gaan we daarmee om? Lenen was vroeger een taboe, toen sprak je niet op een verjaardag over je hypotheek. De wat oudere mensen in ons midden zullen weten dat als je vroeger een hypotheek had, je die zo snel mogelijk afloste. Je wilde van die schuld af. Nu hebben we een hypotheek en proberen we zoveel als mogelijk op te nemen om er maximaal van te kunnen genieten. Een groot verschil. Kijk ook eens naar de automarkt, we doen er zelf allemaal aan mee, dus we hoeven echt niet met de vinger te wijzen. 80% van de auto's van alle particulieren is gefinancierd met vreemd vermogen. Dus 8 op de 10 auto's hebben meer banken dan de voor- en de achterbank. In het verleden dachten we dat de buurman het goed gedaan had en goed gewerkt heeft, want die heeft een mooie nieuwe auto gekocht. Nu heb je haast, zonder daar over te oordelen, de neiging je af te vragen of de buurman niet weer een krediet afgesloten heeft...

Over kredieten, u kent misschien het verhaal DSB-bank? Zonder die bank te beschuldigen, want alle andere banken maken zich er ook schuldig aan, maar hoe makkelijk kun je naar een bank of verzekeringsmaatschappij gaan om geld te krijgen? En als je het nodig hebt,

en je kunt het zo makkelijk krijgen, waarom zou je het niet doen? Ook vanuit de overheid zien we steeds meer wet- en regelgeving om dit aan te pakken, maar het begint natuurlijk ook bij de verantwoordelijke als particulier, als gemeentelid en als diaken. Hoe gaan we met ons geld om? Waarvoor krijgen we ons geld? Wat doen we ermee? De hypotheekrentes, er zijn jarenlang veel hypotheeken overgesloten, maximale hypotheeken, de hypotheekrente gaat wat stijgen, mensen zijn gewend om 4% te betalen. De rente is in een paar jaar tijd gestegen en nu moeten we opeens 5,5% betalen dan hebben we een probleem. Dat is een oorzaak. Overwaardes opnemen: mijn huis is genoeg waard, ik heb een hypotheek van 2 ton, mijn woning is € 250.000 waard en heb nog 50.000 ruimte. Mensen krijgen € 50.000 op hun rekening. U weet evenals ik: het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen. Wat gaan we met die € 50.000 doen?

Veel particulieren hebben zich gestort in het beleggen i.v.m. de stijgende beurskoersen. Eigenlijk heeft het allemaal te maken met hebzucht, we willen meer. We zien andere mensen daar mooie verhalen over vertellen op verjaardagen. Ik heb aandeeltjes dit, heb aandeeltjes zus, en de gemiddelde belegger heeft daar geen verstand van. Maar u als particulier zit op zo'n verjaardag en denkt dat u het ook kunt, want u heeft nog € 1.000 euro spaargeld en u koopt voor € 1.000 euro bijvoorbeeld Fortis. Het is niet gelukt en dan nemen de mensen toch maar wat extra. Toch nog overwaarde, groot probleem! Ook, ik weet dat uit ervaring, in onze gezindte gebeurt het veel. Postorderkredieten zoals Wehkamp, Neckermann. Ik kom zelf van de Veluwe, dat door een groot deel van de mensen Biblebelt genoemd wordt. Ik heb me jarenlang met marketing bezig gehouden en dan wist ik gewoon dat, als je keek naar de postorderkredieten, daar een streep over de Veluwe naar Rotterdam liep. De mensen in onze gezinnen, veel gemeenteleden, zijn daar gemakkelijk mee. Je koopt wat, een nieuw bankstel bijvoorbeeld, je betaalt € 8 per maand en je gaat er lekker op zitten. De Wehkamp zegt: "Stel nou dat u € 16 betaalt per maand, dan kunt u nog voor € 1.000 kopen. Dus het wordt wel heel makkelijk gemaakt. Op een gegeven

moment zit je aan de € 10.000 euro en dan zegt de Wehkamp dat u er mee moet stoppen, maar dan gaat u naar het volgende bedrijf, Neckermann bijvoorbeeld. En zo volgt dat elkaar op. Uit de praktijk: mensen hebben een huurwoning en drie of vier van die postorderkredieten erbij is echt niet gek. Ja, wat betalen we aan rente, het is wettelijk aangepast, 18% op jaarbasis. En als we die niet kunnen betalen, sluiten we toch gewoon weer een krediet af? Dat is dus die cirkel waar je in komt. Ik kan de maandlasten niet meer betalen, krediet afsluiten en je probeert daarmee je maandlasten weer te betalen. Je komt steeds verder in dat gat terecht.

Verslavingen, dat zijn er verschillende. Ik noem er een paar. Gokverslavingen, ook via internet, alcohol, drugs, (mobiele) telefoons denk aan onze jeugd, hoeveel geld wordt er uitgegeven aan mobiel bellen, (merk) kleding, hoe belangrijk is dat, om maar te laten zien in de omgeving wat je voor (merk) kleren kunt kopen.

Niet kunnen budgetteren, mensen weten vaak niet hoe dat moet. Wat komt er binnen en wat gaat er uit? Als daar een verschil in zit, dan moeten we ergens iets aanpassen. Dan moet je geen krediet afsluiten, maar dan moet je ergens iets aanpassen, bewust worden. Wat gebeurt er met het inkomen van mensen als ze werkloos worden? Als ze ziek worden of worden afgekeurd? Wat gebeurt er met het inkomen van een gezin als de vader komt te overlijden? Dat zakt vreselijk, in sommige gevallen tot 50%. Sommigen hebben een koopwoning, een gezin met veel kinderen. Dan moet je opeens met 50% minder rondkomen. Kijk eens naar uzelf, als u naar huis gaat en denkt: "Wat zou er gebeuren als ik tussen nu en drie maanden moest omschakelen naar een inkomen dat nog 70% is (laten we het positief houden) dus nog ruim 2/3 is van hetgeen wat ik nu heb. Als ik er mee thuis zou komen, zou ik een probleem hebben, want ik kan het geld nu niet apart leggen. Ik heb een aantal zaken genoemd die in de praktijk blijken, die we uit onze praktijk ook weten. Mijn collega zal er nu wat dieper op in gaan met de volgende sheet.

Door Joop van Delden

Broeders,

Het is ook mij een eer om in dit gezelschap iets te mogen zeggen. Toen ik de eerste spreker hoorde, dominee Kot, toen dacht ik: 'Wat moet je nu als simpele man nog vertellen over zo'n onderwerp, als je Gods Woord mag brengen over dit onderwerp. Dan zijn mijn woorden toch maar heel beperkt. Maar toen dacht ik ook aan wat anders. Een gelijkenis in de Bijbel. Als iemand bij je komt en vraagt om kleding en je zegt, ga heen, kleed u warm, en je doet daar dus niets aan, dan gaat het ook niet goed en Jacobus zegt het ook, 'Laat het geloof zien uit uw werken, toon mij uw geloof door uw werken'. Dat betekent, dat die basis die gelegd is vanochtend en die op een hele goede manier gelegd is (in elk geval hartelijk dank!), mij ondersteunt bij mijn werk, want het is ook mijn basis. Dat fundament waar we daadwerkelijk op moeten gaan bouwen. Ik hoop u wat bouwstenen aan te wijzen.

Even voorstellen.

Mijn naam is Joop van Delden. Ik mag directeur zijn van Stichting Christelijke Schuldhulppreventie. Het is fantastisch werk om te mogen doen en ik ben daarom ook heel blij dat ik hier in dit gezelschap daarover iets met u mag delen.

Invloed van de huidige crisis

Er is gevraagd of ik iets wil zeggen over de invloed van de huidige crisis. Ik ga ook maar even de sheets af en vertel er wat bij. We zien een hele sterke toename door de kredietcrisis met betrekking tot het aantal hulpvragen. Er wordt al gesproken met een plus van 30% waar we dit jaar uiteindelijk op uit zullen komen ten opzichte van vorig jaar. Vorig jaar hadden we ongeveer 45.000, dat was een daling ten opzichte van het jaar daarvoor. Toen hebben we gedacht dat het misschien de goede kant opging, hoewel die cijfers niet altijd duidelijk aangeven wat er aan de hand is. Op het moment dat u beter signaleert en mensen kunt doorverwijzen naar de schuldhulpverlening, zul je zien dat die aantallen stijgen. En dan winnen we met elkaar toch!

Maar we zien dat de kredietcrisis een enorme toeloop geeft aan het aantal vragen om hulpverlening. Het betekent ook dat er snelheid gemaakt wordt met de invoering van wetgeving. Gemeenten worden verplicht om schuldhulpverlening aan te bieden. Afgelopen donderdag was ik bij een algemeen overleg van de Tweede Kamer waar we wat inbreng hebben mogen geven en dan zie je dat de overheid er echt werk van gaat maken om snel tot wetgeving over te gaan; dat mensen binnen 4 weken geholpen moeten worden. Er zijn nu wachttijden van ongeveer 3 tot 7 maanden. U kunt zich voorstellen wat dat met mensen doet als ze eindelijk die drempel over zijn om zich te melden bij de schuldhulpverlening, want er speelt enorm veel schaamte. Je bent eindelijk zover dat je die stap kunt nemen en vervolgens wordt je meegedeeld dat je op een wachtlijst komt te staan en dat je over 3 tot 7 maanden aan de beurt bent. Die problemen gaan wel door in die maanden! Dus het wordt alleen maar erger. De overheid is daar behoorlijk goed op aan het inzetten. De preventie komt daar dan ook nadrukkelijk in beeld, want als we op deze manier doorgaan is het hek van de dam. Gelukkig zegt het kabinet dat preventie speerpunt van het beleid is.

Waar ook meer aandacht voor is gevraagd, is herstel van vertrouwen. En ik denk dat het ook heel belangrijk is dat ons fundament ons helder voor ogen staat en de liefde van Christus die Hij gaf aan ons; veel rijker dat wij aan anderen kunnen geven, maar dat voor ons wel een voorbeeld mag zijn, om die rijkdom door te geven aan onze medemens. Dat betekent dat er ook meer aandacht komt voor zogenaamde vindplaatsen. Eén van die belangrijke vindplaatsen is de kerk. Wat zijn vindplaatsen? Dat zijn plekken waar je mensen kunt vinden die met deze problematiek in aanraking zijn gekomen. Een voedselbank is een hele belangrijke vindplaats. Daar komen mensen, waarbij ook uit onderzoek blijkt dat ongeveer 70% tot 80% van die mensen een financieel probleem hebben. Het rare doet zich voor, dat die voedselbanken daar lang niet goed genoeg op ingespeeld zijn. Die geven de doos mee en sturen mensen weer weg, maar dat is natuurlijk symptoombestrijding. Het is veel belangrijker dat je die oorzaak gaat achterhalen. Waarom komt die persoon hier;

wat is zijn/haar probleem? Als dat een verslaving blijkt te zijn of als dat een andere oorzaak blijkt te hebben, dan is het een kwestie om te kijken hoe we dat probleem op kunnen pakken. Dat is eigenlijk wat de overheid met schuldhulpverlening doet. Het is een vorm van symptoombestrijding. Blijf dat vooral goed zien. Er worden honderden tot miljoenen euro's gestoken in de schuldhulpverlening. Mensen van de schuld af helpen is geen doel, daar bereik je het niet mee. Het gaat erom dat we verder kijken en verder gaan. Dus dieper en verder komen.

Preventie, wat is dat?

Waar hebben we het dan over? Stichting Christelijke Schuldhulppreventie. Wat willen we dan doen?

We kennen 3 vormen van preventie.

- ~ Primaire preventie: is gericht op iedereen. Je moet dan denken aan voorlichting geven, scholing.
- ~ Secundaire preventie: is gericht op doelgroepen, wat doen we met mensen die inderdaad met een verslavingsprobleem zijn gekomen, hoe kunnen we zorgen dat mensen die uit de gevangenis komen weer op de rit komen, om maar eens een aantal doelgroepen te noemen.
- ~ Tertiaire preventie: nazorg, om recidive te voorkomen.

Wat heel erg interessant gaat worden, denk ik, is het zogenaamde 3-fasenmodel. Dat heeft u op de sheet meegekregen. Het is een model dat ontwikkeld is in 2002 door Stichting Saron, een interkerkelijk pastoraal centrum in Beuningen, dat ligt bij Enschede. En het aardige van dat model is dat het eigenlijk precies past op de Wmo-wetgeving. Ik denk dat u de laatste jaren veel gehoord heeft over de Wmo (Wet maatschappelijk ondersteuning) en welke rol u daarin kunt vervullen. Met de komst van de Wmo heeft de overheid een enorme slag gemaakt. Vroeger was het Vadertje Staat die alles wel regelde en door de Wmo is eigenlijk gezegd: "Nee, iemand moet eerst zijn eigen problemen oplossen, vervolgens in zijn omgeving kijken, vrienden, burens, familie maar ook nog zijn verdere omgeving raadplegen. En dan kom je als christelijke mensen al heel snel in aanraking met

buitenkerkelijken. De kerk is voor ons een veilige omgeving. Dat betekent dat die kerk ook naar voren geschoven wordt! Als je al die mogelijkheden niet hebt, kun je bij de overheid terecht. De kerk komt dus weer vóór de overheid aan als het gaat over schuldhulpverlening en het aanbieden van diensten, enzovoort. Het is hierom belangrijk, dat met name de kerken weggeschoven werden en nu kennelijk weer relevant zijn.

Dat is ook de reden dat ik als vertegenwoordiger van de SCS in een expertgroep zit met o.a. het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Nibud, omdat ze mij zien als vertegenwoordiger van de kerken. Er is een hele relevante rol voor kerken weggelegd. Ik wil aan de hand van het model even laten zien, hoe dat werkt. Het 3-fasenmodel gaat er vanuit dat iemand moet worden geholpen in zijn sociale omgeving. Dat je dáár ook het eerst merkt of er wat met iemand aan de hand is. Als iemand financiële problemen heeft, loopt hij niet direct naar het gemeentehuis om te zeggen dat hij hulp nodig heeft. U als kerkganger zult dat eerder merken. Hoe dichterbij iemand staat hoe sneller je in de gaten hebt: hier is iets niet in orde, hier klopt iets niet.

Het is overigens een model dat je niet alleen op schuldhulpverlening kunt toepassen, maar in z'n algemeenheid. Dat betekent ook, als het gaat om de signaalfunctie, dat u als eerste kunt signaleren. Veel beter dan dat de overheid het kan. U kunt vragen stellen. Het mooie van het ambt van diaken is dat het een ambt is. U bent niet een medebroeder die aan een ander gaat vragen hoe het gaat en of er wel financieel rondgekomen kan worden, want dat zijn best wel pittige vragen. U mag het doen vanuit uw ambt. En dat is geweldig, dat betekent dat u een opdracht krijgt van God. U hebt autoriteit van God gekregen om dat soort vragen te kunnen stellen. Het zijn niet zomaar platte vragen, maar het zijn heel indringende vragen. En het mooiste van ambtsdragers is dat ze dat kunnen doen. Iemand zei laatst eens een keer: 'De kerk is nog de enige die ongevraagd achter de achterdeur kan kijken'. Ik vond dat een hele mooie uitdrukking. Wij als kerk zijn de enige die op basis van ons ambtelijk werk, onge-

vraagd bij mensen terecht kunnen om te vragen hoe het gaat of te vragen wat het betekent voor iemand die in de WAO zit en er zijn herkeuringen. Wat heeft dat met hem of haar inkomen gedaan en kunnen zij nog steeds rondkomen? Dat is heel mooi werk.

Als het gaat over signalering, dan kunnen we er heel snel bij zijn. Signaleren is een van dingen om te voorkomen dat mensen daadwerkelijk in de schuldhulpverlening terecht komen. Dat het zó ver komt dat inderdaad iemand zich pas meldt als het water pas boven de lippen staat. Als wij in staat zouden zijn eerder te signaleren of eerder dit soort vragen zouden stellen en we krijgen daarmee naar boven dat er inderdaad problemen zijn, dan is er pure winst.

Misschien is het best moeilijk om die vragen te stellen. Daar proberen wij als stichting wat aan te doen door u te voorzien van een cursus om o.a. te leren de goede vragen te gaan stellen. Aan de andere kant is het soms voor degene die het betreft ook een opluchting. Ik weet niet of u krantenartikelen kent waar bijvoorbeeld een moordenaar van meervoudige moorden op een gegeven moment zegt, dat hij er toch blij mee is dat het uitgekomen is. Dat je je altijd moet verstoppen voor wat je gedaan hebt en waar je verantwoordelijk voor bent, dat is ontzettend vermoeiend. Je hoort ook weleens van mensen die opgepakt worden. Dan zijn ze soms blij dat het zo ver is, dan valt er een last van ze af. Als u ernaar vraagt en misschien ook kritische vragen stelt en er komt naar boven dat mensen een probleem hebben, dan zullen ze u uiteindelijk daarvoor dankbaar zijn. Dat het toch naar boven gekomen is en dat ze eindelijk bevrijd worden van die enorme last die op hun schouders drukt en die ze vaak alleen moeten dragen. Neem dat ook vooral mee in uw moeite en in het aangaan van gesprekken. En besef dat u juist iemand heel goed kunt helpen op het moment dat u pittige vragen stelt. Misschien is dat ook goed om dat zo maar tegen die ander te zeggen.

Preventie gaat nog verder terug. Preventie is tijdig signaleren. Maar daarvóór zit nog meer, daar zit bijvoorbeeld een stuk opleidingen. Ik kom ook uit de financiële dienstverlening en het heeft mij eigenlijk

wel verbaasd hoeveel mensen er bijvoorbeeld bij mij kwamen voor het afsluiten van een hypotheek, waarbij mensen totaal geen idee hadden wat een hypotheek is. Dat ik als het ware van begin tot eind moest uitleggen wat het is. En als je dan een goede adviseur treft, is dat prima natuurlijk. Maar als je een verkeerde treft, dan heb je echt een probleem. Ik denk aan de verhalen over de DSB-bank, u kent het allemaal wel vanuit de praktijk. Als ik zie hoe mensen daar dan over praten, dan valt het mij altijd weer op: volgens mij weet de persoon het nog steeds niet precies waar het over gaat, maar je bent er wel zelf verantwoordelijk voor en je hebt de handtekening wel zelf gezet. Je kunt wel de hele tijd naar die DSB-bank wijzen, dat ze dit of dat moesten doen en er zijn ook fouten gemaakt, maar daar ben je dan nog niet klaar mee, dat moet je toch naar jezelf reflecteren. Wat is mijn rol daarin? Op het moment dat je een handtekening hebt gezet, ben je daar wel verantwoordelijk voor, juridisch gezien ook. Wij kunnen dus ook aan preventie doen door mensen beter voor te lichten. Daar is de stichting ook mee bezig om te kijken hoe we in een avond een cursus geven of informatie geven over hypotheek, over testamenten, over budgetteren leren budgetteren, en zo allerlei financiële onderwerpen afdaan om mensen wat steviger in de schoenen te zetten, als ze zo'n gesprek aangaan. Dus ook een vorm van preventie.

De allergrootste vorm van preventie en de beste preventie die u uiteindelijk kunt doen is inderdaad nog verder terug. Ik denk aan wat de Bijbel bijvoorbeeld over schulden zegt, over schulden hebben en over schuldenaren. En u mag best weten, vroeger leefde ik daar ook vrij gemakkelijk langsheen. Ik denk dat u dat ook wel herkent.

De Bijbel zegt heel veel over omgaan met geld en goed. Er staan meer dan 2.350 Bijbelteksten waarin het gaat over geld en goed en hoe daarmee om te gaan. En over geloof en bekering bijvoorbeeld, dat zijn slechts ongeveer 500 teksten. Dus de Bijbel vindt het heel belangrijk kennelijk, dat wij een juiste visie krijgen hoe om te gaan met geld en goed. Daar mogen we niet langsheen leven. Ik denk dat we doorgesloten zijn en dat we er wel langsheen leven, dat we veel

te makkelijk zijn geworden en veel te weinig die Bijbelse principes hanteren. Dat is natuurlijk ook een vorm van preventie waar met name de kerk aan kan werken. Wij hebben de Bijbel van God gekregen om juist de principes die daarin staan toe te passen in ons eigen leven.

Even weer terug naar het model, wij kunnen dus wat aan preventie en signaleren doen. Maar we moeten ook onze beperkingen kennen. Als het te ingewikkeld gaat worden, dan moeten we vooral ook professionele hulp inroepen. Dat betekent dat u bij iemand met schulden niet te snel met geld moet schuiven om maar gaten te dichten, want vaak worden dat stinkende wonden. Doe dat alstublieft niet! Vat uw taak alstublieft niet op die manier op. Verwijs door naar de reguliere schuldhulpverlening. Daar zitten de vakkeners en die reguliere schuldhulpverlening vindt u bij de gemeente. Als u iemand begeleidt naar de Sociale Dienst dan komt u via de Sociale Dienst wel uit bij het loket waar de schuldhulpverlening gegeven gaat worden.

Ik zeg bewust 'begeleiden'. Het gaat erom dat die sociale omgeving waarin iemand leeft het belangrijkste is. Die professional, die er boven zit, staat ten dienste van die sociale omgeving. U mag SCS ook als professional zien. Wij delen onze deskundigheid met die sociale omgeving, om u in de situatie waar u mee te maken krijgt en in ie omgeving, waarin u zelf ook verkeert, beter te laten functioneren. Dus de professionele hulpverlening moet altijd dienstbaar zijn aan de sociale omgeving en aan de mensen die het betreft. Dat betekent ook, als dat goed werkt, dat we ook veel sneller die nazorg als kerk weer kunnen oppakken.

Nadat de hulpzoekende in fase 2 professionele hulpverlening heeft gehad, komt hij weer terug in de kerk (fase 3). Daar moet je ook weten wat in het achterliggende traject met die professionele schuldhulpverlening is gedaan? U blijft als diaken of als kerk in ieder geval altijd betrokken in dat hulpverleningscirkeltje. Dat betekent concreet dat het voornaamste is, dat u blijft signaleren, dat wil

ik u heel graag meegeven vandaag: blijft u alstublieft signaleren! Veel diakenen signaleren niet meer. Ten eerste, omdat de problematiek moeilijk is. Praten over geld is lastig! Ten tweede ook omdat je inderdaad geen oplossing hebt. Wat is er aan de hand? Heeft de persoon een verslaving, kan hij niet met geld omgaan? Kan hij niet budgetteren? Heeft zijn vrouw een gat in de hand? Zijn er voorzieningen die de overheid wel heeft gemaakt, maar waarvan geen gebruik gemaakt wordt? Er zijn tal van mogelijkheden die het probleem veroorzaken. Dat moet heel goed geanalyseerd worden. Dat u die analyse niet kunt maken, daar hoeft u zich helemaal niet voor te schamen. U bent ook maar iemand die met zijn beste kunnen overdag zijn beroep uitoefent om een boterham voor zijn gezin te verdienen en in de avonduren vaak veel uren moet besteden aan het hele brede diaconale werk, wat veel breder is dan alleen dit. Dus u hoeft zich er niet voor te schamen dat u die kennis niet heeft. Maar laat het u er alstublieft niet van weerhouden om het toch bespreekbaar te maken. Nee, blijf vooral signaleren! En bel daarna ons eventueel op om te kijken hoe het probleem opgelost kan worden. Daar zijn we voor. Het is een van onze kerntaken om u als diaconie te ondersteunen.

Diaconale taak

Ik wil even met u terugkijken naar wat de taken van de diaconie zijn. We gaan even naar de Bijbelse opdracht. U hebt een bevestigingsformulier voor diakenen en daar staan die vier punten en dat zal u waarschijnlijk bekend voorkomen. Ik ga ze niet met u door-nemen; er staat aangegeven wat uw taak is. Als ik dat even vertaal, daar onder het kopje 'Hoe pak ik die taak dan op?', dan zie ik een aantal dingen. Ik zie dat de diaconie wordt geroepen om gaven in te zamelen (dat zit in dat eerste aspect van de vorige sheet), om de gaven ook te beheren, om die vervolgens weer uit te delen aan mensen in nood, aan mensen, individuen, die te kort komen. Een heel belangrijk aspect is met name dat onderdeel 3, dat die materiële hulp niet los verkrijgbaar is. Het is armzalig diaconaat als u alleen maar schuiven zou met gelden of zou proberen de problemen op te lossen. Het evangelie hoort daar wel degelijk bij! Nu denk ik dat het

in uw kerken wel vrij goed zal gaan, omdat veel zaken misschien eerder vergeestelijk worden dan dat er praktische zaken worden aangepakt. U kunt zich voorstellen dat in het hele rijtje kerken er ook kerken zitten, die nauwelijks meer durven praten over het Evangelie, helaas, maar die de praktische zaken wel goed oppakken. Daar hoort een balans in te zitten, diaconaal werk is altijd gericht op de eer van God en het doorgeven van Christus liefde aan anderen. Dat moet het doel zijn om Christus liefde te laten weerspiegelen en dit concreet te maken.

Wat kun je dan doen als diaconie? Even heel praktisch: één van de belangrijke dingen is het maken van een beleidsplan. Er zijn heel veel kerken die geen beleidsplan hebben, laat staan een crisisplan. Er gebeurt iets. Je wordt opeens geconfronteerd met iemand die werkloos is geworden, en hoe gaat u daar dan mee om? Er moet vaak snel gehandeld worden, wat doet u dan? Als u daar geen plannen voor hebt, dan wordt het heel moeilijk acteren. Gaat u dan eerst met de hele diaconie bij elkaar zitten en is iedereen er dan en hoe gaat de besluitvorming? Het is goed om een beleidsplan te maken. Om te kijken: "Als dit zich voordoet, hoe gaan we dan met het probleem om?" Communiceer het plan ook met de gemeente. Ik vond het heel prettig dat de dominee daar voorbeelden van gaf. Gebruik uw kerkblad daarvoor. Alle kerken hebben een kerkblad. Als ik zie hoe weinig diaconale artikelen daarin komen te staan, dan is dat eigenlijk wel heel jammer. Wie van u heeft geschreven over de kredietcrisis en de gevolgen die dit voor ons mee kan brengen? Wat moeten we gaan doen als we daarmee geconfronteerd worden? Heeft u uw gemeentelieden opgeroepen om zich bij de diaconie te melden als die problematiek zich voordoet? Ik denk de meeste niet. Toch is dat heel belangrijk. We hebben daar het kerkblad voor en dat is een heel goed middel om mensen daar heel praktisch bij te betrekken. We kunnen ogen sluiten door niets te publiceren. We kunnen ook zeggen dat er iets aan de hand is en kom alstublieft met de problemen!

Leer de gemeente ook te geven. We denken soms dat het diaconaat alleen een kwestie is van uitdelen, middelen halen en uitdelen. Met

name ook met die middelen halen, dat is een heel belangrijk onderdeel. Er zijn gelukkig altijd mensen die het heel goed hebben, die zelfs profiteren van de kredietcrisis. Maar zijn we ook in staat om een beroep op die mensen te doen, om juist het geefgedrag aan te moedigen. We zien heel veel consumentisme: vooral dingen voor onszelf regelen. Dat uit zich dan vaak in leningen en lenen is eigenlijk een voorschot nemen op de toekomst. Ik heb het nu niet, maar ik wil het nu wel, dus ga ik maar lenen. Dan kan ik het nu krijgen en los ik het in de toekomst wel af. Je neemt een voorschot op de toekomst, terwijl je de toekomst niet kent. Het kan nu wel zijn dat u voldoende inkomen hebt om dat allemaal te betalen, maar hoe zit het straks? Dat weten we niet. Het is goed om dat soort thema's ook in de gemeente neer te leggen. Hoe gaan we daarmee om?

Wat u kunt doen is bijvoorbeeld een jaarthema organiseren. Maak eens een jaar vrij om met de gemeente te praten over het omgaan met geld en goed en de gevolgen van schulden. Investeer ook in de kwaliteit van de diaconale organisatie. U bent organisatoren van het diaconaat. Het is niet aan u om alles maar zelf te doen, dat ook vooral binnenkamers te houden en de gemeente niet mee te delen wat u eigenlijk aan het doen bent. Het is juist uw taak om te organiseren, om de gemeente klaar te maken om dingen met elkaar te delen. Laat de gemeente uw ogen en oren zijn, heel praktisch. Dat betekent ook dat een gemeentelid met een diaken eens moet gaan bellen, dat hij iemand signaleert die het heel moeilijk heeft en denkt dat er diaconale aandacht nodig is. Veel verder hoeft het ook niet te gaan, maar dat signaal kan u op een spoor zetten om toch eens even dat bezoekje te gaan brengen en daar gericht naar te gaan vragen. Dus het hoeft helemaal niet zo moeilijk te zijn, maar we maken het zelf wel eens wat moeilijker dan het is. Als je zo'n signaal krijgt als diaconie, kan het betekenen dat het voor de betrokkene een enorme winst is. Ik heb het pas zelf nog meegemaakt. We zitten op de opening van het kerkelijke jaar. We beginnen als miniwijk in onze gemeente met een barbecue en ik hoorde op die barbecue van een vrouw uit onze wijk dat ze alimentatie kreeg, maar die was plotseling gestopt en dat leidde tot een probleem. Ik vroeg of ze met

haar probleem ook al bij de diaconie geweest was. Dat was niet het geval. Ik zei dat ze daar toch eens over na moest denken Bij thuiskomst heb ik de wijkdiaken toch even gebeld en ik heb niet méér laten weten dan dat ze diaconale aandacht aan die vrouw moesten geven, want er zit een knelpunt. Dan is het de taak van de diaconie om dat verder in te vullen en uit te zoeken wat het probleem precies is. Dat signaaltje is belangrijk! De diaken is daar vervolgens heengegaan en ik sprak die vrouw later en ze zei dat ze dankbaar was dat ik dat had durven zeggen, want zij durfde dat niet en kon de drempel nog niet nemen. Ze was blij dat ze op die manier tóch geholpen was. Zo ziet u maar, het zit soms in hele kleine dingetjes wat een wereld van verschil kan maken.

Jaarthema preventie

Hoe kun je dat invullen? U zou kunnen beginnen met bijvoorbeeld een artikel in een kerkblad en met één of meerdere preken daarover. Start bijvoorbeeld in het begin van een kerkelijk jaar een gemeentevergadering er eens mee; over dit onderwerp. Als u een inleider zoekt, ben ik heel graag bereid om dat te doen. Overigens, de dienstverlening van de SCS is voor u kosteloos. Dat geldt niet voor eventuele cursussen die u wilt gaan doen. Dan denk ik dat we daar toch wat geld voor moeten vragen. Maar als u eens een spreker wilt hebben en u denkt, die man kan het wel redelijk neerzetten, laat maar eens komen, dan krijgt u daar van ons geen nota van.

Behandel bijvoorbeeld ook een boekje over het omgaan met geld. Dat boekje wordt momenteel gemaakt en is een soort christelijke denktank. Het wordt gemaakt door ForumC en SCS samen en zal aan het einde van dit jaar uitkomen. Het is een boekje voor gemeenteleden. Je kunt het zien als een soort studieboekje dat dit thema goed neerzet. Voor de diaconie zijn we bezig met een cursus preventie die u als diaconaat verder kan helpen.

Organiseer bijvoorbeeld voorlichtingscursussen. Hoeveel zijn er in uw gemeente die niet kunnen budgetteren, en straks misschien in de problemen komen? Het zou mooi zijn, dat u als diaconie bijvoorbeeld zoiets kunt organiseren als u merkt dat er belangstelling voor is.

Bespreek dit onderwerp ook op uw huisbezoeken. Adopteer een goed doel, waar u van zegt: 'Daar gaan we als gemeente aan werken!' Het is ook altijd mooi om het geven niet alleen aan de particulier zelf over te laten, we noemen dat ook wel het particuliere initiatief, maar het is ook mooi om als gemeente samen wat te doen. En dan ook eens te kijken dat als ik iets ondersteun, wat de resultaten daarvan zijn. Dat is voor het betrokken raken op elkaar heel goed. Organiseer gesprekken in uw wijken of miniwijken als u dat heeft; op wijkniveau. En u zou ook weer kunnen afsluiten met een gemeentevergadering. Wat hebben we dit jaar gedaan en zijn we daarin opgeschoten? Wat heel belangrijk is, dat rondom dit thema openheid gecreëerd wordt. Hoe gaan we met elkaar om? Durven we dit te bespreken? Daar heb je echt wel zo'n diaconaal jaar voor nodig, om dat ook echt van de grond te krijgen. Dat doe je niet met één keer daar aandacht aan te besteden om vervolgens weer over te gaan tot de orde van de dag.

Signaleren op huisbezoek

We hebben het net over het signaleren gehad. De goede vragen te stellen, durven door te vragen, hoe staat een persoon er financieel voor? Het is een vraag die heel confronterend is, maar die u als ambtsdrager gewoon zou mogen stellen. Je kunt het natuurlijk ook via een omweg doen door tegen een dame van 65+ te zeggen, dat het niet meevalt tegenwoordig, om met de AOW rond te komen. In de hoop dat ze zegt dat het zeker niet mee zou vallen, maar ze heeft gelukkig ook een aanvullend pensioen. Dan is daar misschien dat probleem niet. Maar het kan ook zijn dat ze zegt dat het inderdaad niet meevalt, dat ze daar moeite mee heeft. Dan heeft u wel weer een signaal opgevangen.

Besteed maar eens aandacht aan de crisis van vandaag. Het wordt overall besproken, dus waarom door u niet, als diaken in de wijk. Wat betekent de crisis voor u, wat heeft dat voor negatieve gevolgen gehad, hoe zit het met je werk, is er onzekerheid over je werk? Dat is heel belangrijk. Een groot deel van onze tijd besteden we aan ons werk. Het is mooi als iemand geïnteresseerd is in je werk: Kun je dat

nog kunt doen, ook wat betreft je gezondheid, of hangt er wellicht binnenkort ontslag boven je hoofd? Als je zo'n signaal opvangt, dan kan het best eens zo zijn dat een bedrijf een van die 18.000 is die straks ook de mist in gaat. Onthoudt dat dan en doe een vervolgbezoek om de zoveel tijd om te kijken hoe het er dan bij zo'n persoon voorstaat. Neemt u snel genoeg met een antwoord of vraagt u ook door? Dat is het mooie van het ambtelijk werk, u mag ook doorvragen, u heeft die legitimatie gekregen. Sterker nog, u móet doorvragen. Neem niet te gauw genoeg met een antwoord. Vraag gerust maar door. Als mensen zeggen dat het prima gaat, begin dan het gesprek over wat mensen kunnen geven als het financieel goed gaat.

Een groot toekomstige probleem zal niet zozeer de financiën zijn, maar met name toch de eenzaamheid. Ik denk dat het een groter probleem is dan het financiële. Hoe zien we naar elkaar om. Zijn wij bereid tijd te geven aan mensen? Als ik soms zie hoe er met oudere mensen omgegaan wordt en hoe eenzaam ze zijn! En hoe eenzaamheid tot financiële problemen kan leiden, door jezelf maar een beetje te verwennen. Met name vrouwen zijn er gevoelig voor om dan maar de stad in te gaan en een beetje te gaan shoppen. En als je in de stad bent, dan kom je wat aanbiedingen tegen. De verleiding is dan ook weer heel groot als je je niet zo lekker voelt om toch maar iets voor jezelf te gaan kopen, zodat je je even lekkerder in je vel voelt zitten.

Probleem gesignaleerd en dan?

Begin uw huisbezoek met gebed, dat is wel heel belangrijk. Je hebt een probleem gesignaleerd of u hoort via iemand, dat u ergens een huisbezoek moet brengen want de persoon denkt dat daar een financieel probleem is. Hoe begint u dan in uw huisbezoek? Ik kom heel vaak tegen dat wij worden uitgenodigd om eens mee te gaan naar iemand omdat daar een financieel probleem ligt, waarvan de diaconie denkt dat die het niet op kan lossen. Als ik dan meega, en dat doe ik nooit alleen want dat is niet de taak van onze stichting, dat is de taak van de kerk. Als ik dan met de diaken mee ga, begin ik altijd met gebed. En sommigen zeggen achteraf tegen mij dat het een goed

iets was dat ik met het gebed begon. Het gaat mij helemaal niet om dat goede, maar ik denk dat het zo hoort. Het valt mij op hoe wij als diakenen heel praktisch willen zijn en eigenlijk niet zo duidelijk voorleggen, ook in het gesprek met onze gemeenteleden of met anderen dat we wel van God afhankelijk zijn. Begin altijd met gebed en vraag God om Zijn zegen over het gesprek. Dat er openheid in het gesprek mag komen en wat mij vaak opvalt, is dat mensen heel erg emotioneel gaan worden. Dan lijkt het wel of er iets gebroken wordt van die schaamte. Als we zo beginnen en aan God voorleggen of er openheid mag zijn, dan durf ik het ook niet meer voor mezelf te houden. En dan komt er vaak een enorme stofwolk uit. Trap niet in een valkuil, om dan direct allemaal antwoorden te geven of oplossingen te bedenken. Laat iemand alstublieft helemaal uitpraten bij zo'n eerste gesprek. Inventariseer, probeer te bemoedigen en zeg dat je er op terugkomt. Dat is vaak het beste, want op het moment dat u met allerlei oplossingen komt, zeker bij vrouwen, werkt dat niet. Daar zal u zelf inmiddels ook wel achter zijn, vrouwen zijn niet zo geïnteresseerd in oplossingen, die willen graag een probleemfeit. Ze verwachten een luisterend oor, dat is een hele goede diaconale houding. Met name het luisteren. Kom dan in het tweede gesprek erop terug, over wat de oplossing hiervan zou kunnen zijn.

Ga vooral ook naast iemand staan en niet boven iemand. Die neiging hebben we al gauw om iemand te vertellen hoe het dan wel moet. Vandaar ook, inventariseer maar gewoon. Zet u maar heel bescheiden op. Het tweede gesprek kan er gekeken worden naar het probleem en wat er aan gedaan kan worden. Dat inventariseren moet dan wel duidelijk gebeuren. Probeer te achterhalen wat de oorzaak is dat iemand meldt dat hij een schuldprobleem heeft, daar heb je niets aan, maar hoe is het gekomen, wat is er gebeurd? En kan eenmalig iets zijn, waar je ook niet lang over hoeft te praten, maar het kan gewoon een diep geworteld probleem zijn. Heel belangrijk om ook die oorzaak naar boven zien te krijgen.

Biedt in ieder geval ook uw hulp aan. Zeg dat u er mee aan de slag gaat, dat vinden mensen ook enorm belangrijk. Zeg ook alleen dingen

die u zeker weet. We zijn heel gauw geneigd in onze oplossingsgerichtheid toch maar wat te roepen, terwijl we achteraf wel weer terug moeten krabbelen dat het toch niet helemaal klopt. Heel gevaarlijk, want mensen zijn al zo onzeker. Ze vinden het al zo moeilijk, en als u dan als baken daar staat, waar ze zich aan vast kunnen klampen, en dingen gaat zeggen die niet kloppen, dan is dat een vergroting van het probleem. Doe daar heel voorzichtig in alstublieft. Roep dan ook externe hulp in, maak er gebruik van. Wij zijn er voor de persoon en u kunt altijd mailen en bellen, alle middelen staan open om ons te bereiken, om eens te kijken hoe er concreet met iets omgegaan kan worden. Wat zou de oplossing daarvan kunnen zijn, hoe wordt het probleem opgepakt? Denk niet zozeer in oplossingen, maar met name de zorgverlening. Zie daar iemand staan die grote schaamte heeft over misschien het mislukken van zichzelf of over stomme dingen die hij gedaan heeft en waar hij misschien wel enorm veel spijt van heeft. Daar staat wel een mens met moeilijkheden. Laten we vooral daarnaar kijken.

Dan kom ik eigenlijk tot de kern. Schuldhelpverlening is niet heel belangrijk, dat is een symptoombestrijding, en dat is techniek zoals ik dat soms ook noem. Dus wat de gemeente doet is technische afspraken maken met schuldeisers, zorgen dat er inkomensbeheer plaatsvindt, allemaal absoluut belangrijk om de schuld op te lossen, maar veel belangrijker is de zorg die u als diaken kunt verlenen of als gemeente kunt leveren. De zorg voor een mens met problemen. Vaak door zijn problemen ook weer problemen in de relatie met zijn God. Vergis u daar niet in. Financiële problemen geven ook heel vaak geloofsproblemen. Daar ligt met name ook uw opdracht. Probeer die zorg te leveren, probeer iemand te begeleiden, wees een buddy voor hem. Ga met hem mee, wees geen richtingaanwijzer van: dan moet u dit zo doen. Ga met iemand mee en probeer hem bij de hand te nemen en samen zo op te trekken en daarin uiteindelijk onze God te mogen danken voor de geweldige dingen die Hij uiteindelijk geeft ook via Zijn gemeente.

We willen als laatste even voorhouden Mattheüs 25:40, waarin staat: *Voorwaar zeg ik u: voor zoveel gij dit aan één van mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt u het aan Mij gedaan.*

Uw werk, ook al stelt u nog zulke moeilijke vragen, is werk voor Christus, voor God. En als u iemand helpt in uw gemeente, mag u weten dat u daarmee een beloning zult krijgen van God die u werk ziet, die weet met welke motieven en welke gerichtheid u bezig bent en u eert Hem daarmee. Dat is prachtig werk als u op die manier uw naaste van dienst kan zijn. U heeft een fantastisch ambt gekregen en God moge u zegenen om die taak op een wijze te vervullen die Hem alle eer geeft.

Vragen en antwoorden

Als je op huisbezoeken komt, kun je soms heel moeilijk opmerken of onderscheiden dat de mensen zuinig zijn of dat er echt nood is. Hoe ga je op zo'n huisbezoek dan aan het werk?

Wat heel mooi is, is dat u dit signaleert. Het kunnen inderdaad twee dingen zijn, het kan iemands levensstijl zijn en dat is natuurlijk heel positief, dat hij niet mee gaat in de vaart der volkeren. De buurman heeft een nieuwe auto dus ik ook een nieuwe auto. Of hij heeft een nieuw bankstel en ik ook. Een mooi voorbeeld is een platte tv, er zijn vorig jaar 1,8 miljoen platte tv's verkocht. Als u bij iemand komt en u ziet nog een ouderwetse tv staan, kan het ook weer twee dingen betekenen. Ten eerste hadden ze ook graag een platte gewild en ze kunnen hem niet betalen of niet voor lenen of ten tweede hebben ze daar een heel gezonde visie op. 1,8 miljoen tv's is 1,3 miljard wat wij uitgeven. Niet omdat oude tv's overigens kapot gingen. Er wordt wel eens cynisch gezegd, met die platte tv's kun je nog beter zien wat de armoede in de derde wereld is. Dan kun je die vlieg onder je hoofd nog beter onderscheiden, dat is heel confronterend natuurlijk en hard, maar het is wel zo.

Wij mogen wel genieten van geld of luxe, maar onze luxe moet niet een belemmering zijn om mensen die het ook nodig hebben iets te geven. Maar als ik zo op huisbezoek zou komen en ik ben diaken en zie dan die meubels, dan is het maar meestal het beste om het te

bespreken. Als u beseft dat u daar als ambtsdrager komt en dat in het voorwoord of gebed nog meeneemt, dat die openheid wil betrachten om te bespreken over diaconale gaven, dan is het vaak het beste om er niet omheen te draaien, maar gewoon te zeggen wat u van de sobere inrichting vindt, dat is al een hele stap om er wat van te zeggen.

Heeft zo iemand een levensstijl die niet meegaat met de wereld, dat zou heel positief zijn. Of zou het kunnen betekenen dat iemand een financieel probleem heeft? 'Ik leg dat maar voor aan u, en wil het graag met u bespreken. Als het een financieel probleem is, kunnen wij daar wellicht als diaconie u daarbij helpen. Als het een levensstijl is, dan vind ik het fantastisch dat u in deze wereld waarin we allemaal zo op luxe gericht zijn, de soberheid kan betrachten'. Op die manier komt een gesprek op gang. Vaak zitten we heel moeilijk te zoeken hoe het niet confronterend gezegd kan worden via een omweg naar die dingen. Denk dan, persoonlijk vraag je zoiets niet, zou men zich ervoor schamen als ik zo'n vraag zou stellen, maar als ik daar als ambtsdrager zit, dan zit ik er daar echt absoluut anders. Het is mijn taak om over dit soort dingen te spreken. Als mij dan wat opvalt dan wordt dat gewoon gezegd. Zo krijg je een gesprek op gang.

Wat tegenwoordig een mooie aanleiding kan zijn is de economische crisis. Gewoon de vraag stellen: 'We zitten in de economische crisis, doet dat iets met u of met uw gezin, heeft u daar problemen mee, verwacht u daar problemen door?' Dat is een praktisch punt wat makkelijk een brug kan zijn naar een eerlijk antwoord van iemand. Aan de andere kant is het vaak zo dat je mensen ziet die schulden hebben, vooral mensen die schuld hebben met postorderkredieten en dat het hele huis vol staat met luxe dingen, waardoor je de conclusie gaat trekken dat het wel goed gaat. Dat is nu juist de verkeerde conclusie.

Je komt bij een gezin waar financiële problemen zijn en je weet dat er ouders zijn die er goed bij zitten. Op die manier kun je zeggen of ze ook de ouders gesproken hebben. Dan weten ze vaak niet hoe ze dat moeten doen. Maar volgens mij moet je daar eerst zijn, wat zouden wij dan moeten doen?

Ik begrijp uw vraag, en dan gaan we terug naar de basis. De basis van u als diaken is het signaleren van een probleem. En ik kan me goed voorstellen dat je geweten zegt: 'De ouders zitten goed in de slappe was, waarom zouden wij als diaconie dan iets moeten doen?' Alleen hier hebben we het ook over schaamte. Je weet niet of het gezin er over durft te praten, dus zul je het eerst bespreekbaar moeten maken. Waarom heeft u dit dan niet met hen besproken? Want als een relatie kind/ouder goed is zal een kind naar zijn/haar vader of moeder toe durven gaan. U zult dat moeten uitzoeken: waarom gaan ze daar niet naar toe, wat is het echte probleem? Het kan eenvoudig zijn dat het volledig los staat van de financiële problemen. Dan ga je dus eigenlijk naar twee problemen.

U kunt niet verlangen, als daar een twist is of iets anders tussen ouders en kinderen, dat dit gewoon stopt. Dan kunt u wel vinden als diaken dat zo iemand naar de ouders moet gaan, maar stel dat de kinderen dat niet doen, omdat er iets tussenligt. Je kunt ook niet zeggen, dat je voorstelt naar de ouders te gaan. Als zo'n persoon het niet doet, dan gaat uw taak als diaken toch verder. Schulden staan nooit op zichzelf, daar zit altijd iets achter. Dat kan een sociaal isolement zijn of het kunnen verslavingen zijn. Het is vaak het gevolg van iets. Dat men niet naar de ouders durft te gaan is een gevolg van iets. Dan kom je inderdaad op het pastorale vlak uit.

U vraagt: In de eerste lijn vind ik de ouders... Vroeger werd dit zo strak getrokken, tegenwoordig kijken we er toch genuanceerder tegenaan. Stel dat u het als diaconie zo stelt: dat is de volgorde en u vraagt of de persoon bij de ouders geweest is. Dan zegt de persoon dat het niet gebeurd is in verband met een slechte verhouding of iets dergelijks. Dan ligt het inderdaad wel op het pastorale vlak. U moet zo'n signaal ook zeker niet weggooien. Maar u zou of als diaken of als ouderlingen bijvoorbeeld naar die ouders kunnen gaan, om daar eens over te praten. Dat ook maar gewoon eerlijk meedelen. Wij kijken er als diaconie zo tegenaan, wij vinden dat u eigenlijk bij de ouders terecht zou moeten kunnen. Daar willen we dan toch ook met uw ouders mee in gesprek gaan. Dat is wel de Bijbelse lijn en

volgorde. Open kaart spelen is zo ontwapenend vaak. We zijn vaak bang op het te doen, maar in dit soort dingen, zegt u maar gewoon wat u er van vindt en zo krijgt u het gesprek op gang. Het kan best zo wezen dat er pijn zit of moeilijkheden. Als dat zo is, moet u als diaconie zeker niet zeggen: 'Dat is de lijn, dan doen we dus niets'. Dus wel helpen, en biedt die hulp ook aan, desnoods als voorschot. Maar ga daarnaast ook in gesprek, om dan de relatie in herstel te krijgen, als dat kan. Wat ook vaak heel veel helpt, is als ambtsdrager veel met elkaar praten. Dat niet een ouderling lang met zoiets bezig is bij die ouders en dat u als diaken ergens anders dat probleem ook ervaart en vervolgens de hele rit nog een keer overdoet. Daar zie je ook vaak wat problematiek ontstaan. Omdat er te weinig gecommuniceerd wordt, vooral ook de diaconie en de ouderlingen.

In hoeverre mag je inzicht hebben in de financiële uitgaven, omdat er in het verleden nog wel gebeurde dat er over nood gesproken is en dat het achteraf onterecht bleek dat de hulp gegeven is.

We zitten hier op het punt van schuldhulpverlening. U bent al overgegaan tot het toesteken van een helpende hand. Kijk eens naar de hulp van een burgerlijke gemeente, de WMO en van de diaconie. We kunnen ons voorstellen dat die elkaar aanvullen, maar die mogen elkaar niet gaan doorkruisen. Als je uiteindelijk met een gemeentevening wat kortsluit, als jullie als gemeente dit gezin kunnen budgetteren, zijn wij bereid om een deel van de schulden af te lossen, dit is een voorbeeld. Dan zit je op het goede pad. Ga niet vanuit uzelf geld over tafel schuiven, want u maakt het probleem alleen maar erger. Verwijs naar de juiste loketten, daar zitten de professionals en die halen dat soort dingen boven water en spreek desnoods met zo'n professional af. Kom je er financieel niet uit, neem dan contact op of u gaat er zelf langs, want wij zijn als diaconie bereid om te helpen. Maar stop geen geld in een bodemloze put. Als bij iemand het gas, water en licht afgesloten is en u betaalt die rekening dan verzeker ik u dat het over drie maanden weer donker is. Dat heeft geen zin, besteedt uw geld aan de dingen die echt noodzakelijk zijn. Ga naar de juiste instantie en laat die de mensen helpen.

Het begint vaak aan de verkeerde kant, we gaan eerst geld geven en vervolgens, als we zover komen, een probleemanalyse doen. Echte hulp is niet schuiven met geld, echte hulp is die probleemanalyse. Dat moet je dus heel helder hebben. Het lijkt allemaal heel mooi, het is eenvoudig om met geld te schuiven. Maar probeer door te dringen tot de kern. En alleen in echte crisissituaties waarin iemand niet meer te eten heeft of dat er extreme dingen zijn, dan helpen, maar altijd onder die voorwaarde helpen: 'Ik help je nu, maar we gaan het wel onderzoeken'.

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

Even voorstellen:

Gerwin Mulder (voorzitter SCS)

Joop van Delden (directeur SCS)

